

Burt Reynolds och älgarna vid Ångermanälven

Urbefolkningens jätteträd som bombas sönder i *Avatar*. Monsterstormen som sköljer över New York i *Day after Tomorrow*. Eller en ung Per Waldvik som sticker hål på draken i *Äppelkriget* för att hindra att odlingarna förvandlas till parkeringsplatser framför nöjesparken Deutschneyland.

Det finns filmer som snabbt blir något slags katalysator för våra föreställningar i miljöfrågan. Här finns bilder och sekvenser som träffar oss i hjärtat och slår an en ton som dröjer sig kvar under lång tid. När ljuset i salongen tänds är vi till hälften kvar i drömmen och våra intellekt ligger vidöppna och mottagliga för intryck. I rätt sällskap blir diskussionerna som följer ofta höga och gripande. Man tar spjärn mot sina vänner och jämför intryck och erfarenheter.

Så gott som alla filmer har något att berätta men berör folk på olika sätt. I vår faktsäckade och informationströtta samtid finns det ändå något som förenar dem – medan kunskap och fakta bearbetar och ger näring åt våra rationella jag, vårt förnuft, så ger filmerna näring åt våra känslor och förhoppningar. Enbart fakta räcker inte.

HUR SKA MAN annars förklara det stora genomslaget för SVT:s nya *slow-tv* med älgarnas vandring över Ångermanälven? Över två miljoner nedladdningar. Det behöver inte vara övertydliga instruktionsfilmer, här finns en längtan efter långsamma, händelsefattiga och ganska intetsäggande skildringar som inte talar om för oss vad vi ska tycka och tänka. Det räcker med älgar som går över en flod.

Ett tidigt exempel på film som dröjer sig kvar – utan att egentligen vara någon miljöfilm – är John Boormans *Den sista färden* (1972). Här kämpar skådespelarna Jon Voight och Burt Rey-

FOTO: PRIVAT

**ERIK KLEFBOM
OM ATT ENBART
FAKTA
INTE RÄCKER**

»Filmer ger näring åt våra känslor och förhoppningar.«

Erik Klefbom är frilansjournalist. Just nu jobbar han med Långbanshyttans miljöfilmfestival, som hålls för första gången i augusti (langbanshyttansmiljöfilmfestival.se).

nolds för sina liv i obygden i södra Appalacherna. Det är en brutal och tankeväckande film om hur en sorglös kanotfärd förvandlas till en mardröm.

Filmen, som blivit mest känd för sina otäcka *hillbillies* och märkliga banjoduell, utspelas mot bakgrund av den uppslitande vattenkraftutbyggnaden i USA på 60- och 70-talen. »Vi våldtar naturen och floden« säger Reynolds i början av filmen och blir utskrattad av sina kompisar. Några dagar senare återvänder de stukade grabbarna till storstaden, floden är uppdämd, byarna dränkta och allt de kan göra är att försöka glömma vad som hänt.

Historien i sådana filmer är en slags rannsakan av vår bekvämlighet och grundvalarna i våra moderna liv. Miljöförstöringen är ett existentiellt hot mot världen som vi lärt känna den. I en sådan situation försöker några av oss att hålla fast vid invanda principer från ett modernt förortsliv, andra håller käften och spelar med så gott det går och en tredje börjar efter stora samvetskval göra motstånd och slåss.

När film är som bäst förflyttar den oss till just en sådan plats och försätter oss i just en sådan situation som får oss att känna att det kunde ha varit du och jag. Och kanske också vad som är rätt och fel. Instinktivt. Och det är inte så lite. Det är ganska mycket. Det handlar om engagemang på ett känslomässigt plan.

Det finns kritiker som säger att det finns religiösa inslag i den växande klimatrörelsen och så kanske det är. Förhoppningen är väl ändå att det inte är på sådana grunder vi fattar våra beslut om hur vi ska bromsa klimatförändringar och rädda den biologiska mångfalden. Samtidigt finns en annan del i oss som behöver tro och hopp och goda råd för att gå vidare. Sådant som film och konst och kanske fina dokumentärer om älgvandring kan ge. **e**